

Derivace implicitní fce

graf implicitní fce: body splňující rovnici např. $x^2 + y^2 = 1$
 $\hookrightarrow$ funkce $y = y(x)$ splňující tuto rovnost
 např. $y = \pm\sqrt{1-x^2}$ splňuje $x^2 + y(x)^2 = 1$

im. fce derivujeme tak, že si y představíme jako složenou funkci $y(x)$

- $y \cdot \sin x + x \cdot \cos y = 1$, určete 2. der. v bode $[x, y] = [1, 0]$

$$y(x) \cdot \sin x + x \cdot \cos y(x) = 1 \quad / \frac{d}{dx}$$

$$\Rightarrow y'(x) \cdot \sin x + y(x) \cdot \cos x + \cos y(x) + x \cdot (-\sin y(x)) \cdot y'(x) = 0$$

$$y' \cdot (\sin x - x \sin y) = -y \cos x - \cos y$$

$$\rightarrow y' = \frac{-y \cos x - \cos y}{\sin x - x \sin y} = \frac{\cos y - y \cos x}{x \sin y - \sin x}$$

$$y'' \cdot \sin x + y' \cdot \cos x + y' \cos x + y \cdot (-\sin x) + (-\sin y) y' +$$

$$- (\sin y \cdot y' + x \cos y \cdot (y')^2 + x \sin y \cdot y'') = 0$$

$$y'' (\sin x - x \sin y) = \sin y \cdot y' + x \cos y (y')^2 - 2y' \cos x + \sin x \cdot y + \sin y y'$$

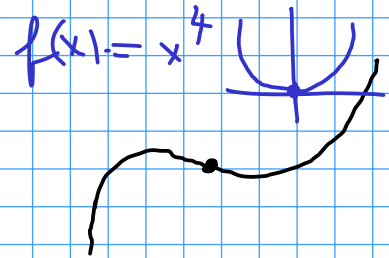
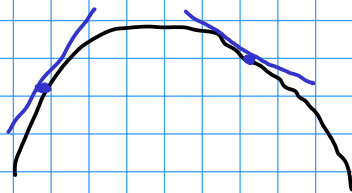
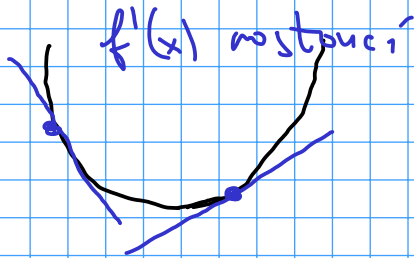
$$y'' = \frac{\cancel{\sin y} y' + x \cos y (y')^2 - 2y' \cos x + \sin x y + \cancel{\sin y} y'}{\sin x - x \sin y}$$

$$y'(x, y) \rightarrow y'(1, 0) = \frac{1}{-\sin 1} = \frac{1}{\sin 1} = \frac{1}{\sin 3} + 2 \frac{1}{\sin 2} \cos 1$$

Průběh funkce - pokračování

vyšetřování průběhu funkce celkově - viz stránka minule: intervaly monotonie (rostoucí, kles.)
stac. body $\Rightarrow$ lok. extrém

- konvexnost, konkávnost, inflexní bod
 $f''(x) > 0$ $f''(x) < 0$ $f''(x) = 0$

• určete, kde je funkce $f(x) = \frac{x}{1+x^2}$ konvexní, konkávní
a určete inflexní body

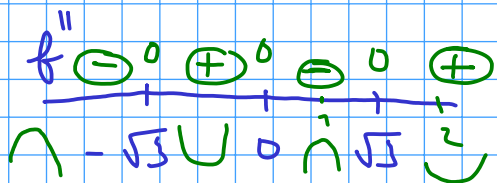
$$f'(x) = \frac{1 \cdot (1+x^2) - x \cdot 2x}{(1+x^2)^2} = \frac{1-x^2}{(1+x^2)^2}$$

$$f''(x) = \frac{-2x \cdot (1+x^2) - (1-x^2) \cdot 2(1+x^2) \cdot 2x}{(1+x^2)^3} = \frac{-2x - 2x^3 - 4x + 4x^3}{(1+x^2)^3}$$
$$= \frac{2x^3 - 6x}{(1+x^2)^3}$$

$\geq 0 \Leftrightarrow 2x^3 - 6x \leq 0$

$$2x(x^2 - 3) = 0$$

nulové body: $x = 0, -\sqrt{3}, \sqrt{3}$

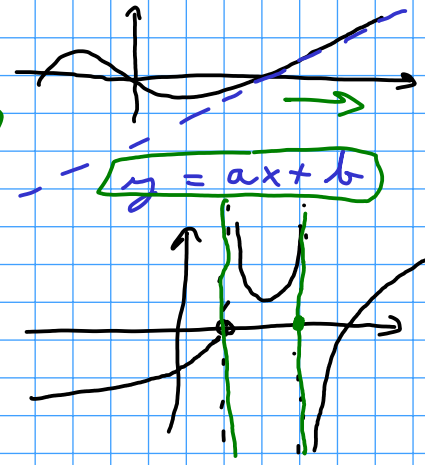

konvexní: $(-\sqrt{3}, 0), (\sqrt{3}, \infty)$

konkávní: $(-\infty, -\sqrt{3}), (0, \sqrt{3})$

30 : $f(x) \approx ax + b \rightarrow \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{x} \approx a + \frac{b}{x} \rightarrow 0$

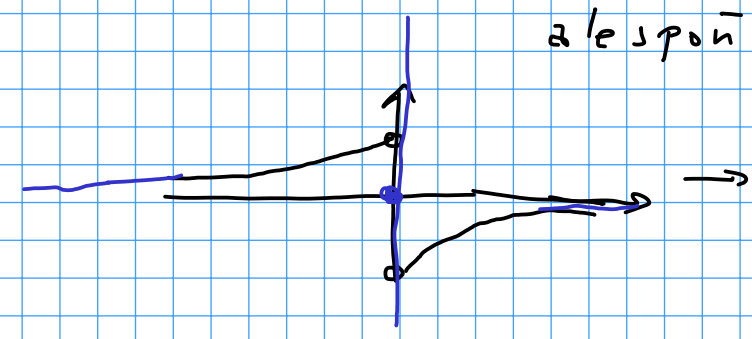
- asymptoty se směrnicí bez směrnice

- se směrnicí : $y = ax + b$

$a = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{x}$ $b = \lim_{x \rightarrow \infty} (f(x) - ax)$

- bez směrnice : bod nespojitosti, kde to utíká alespoň z jedné strany do $\pm\infty$

ds. se směr. ! $N + \infty$ $y = 0$
 $- \infty$ $y = 0$
 ds. bez směr. ! N n_i

• $f(x) = x \cdot e^{\frac{1}{x-1}}$

určete asymptoty

bez směrnice : $x = 1$ $\lim_{x \rightarrow 1^-} x e^{\frac{1}{x-1}} = |1 \cdot e^{\frac{1}{1-1}} = 1 \cdot e^{\frac{1}{0^-}}|$

$= |e^{-\infty}| = 0 \neq \pm\infty$ ✗

$\lim_{x \rightarrow 1^+} x e^{\frac{1}{x-1}} = |1 \cdot e^{\frac{1}{1-1}} = e^{\frac{1}{0^+}} = e^{\infty} = \infty| = \infty$

$\Rightarrow$ v bodě $x = 1$ je ds. bez sm. ✓

se směrnicí : $a = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x e^{\frac{1}{x-1}}}{x} = \lim_{x \rightarrow \infty} e^{\frac{1}{x-1}}$

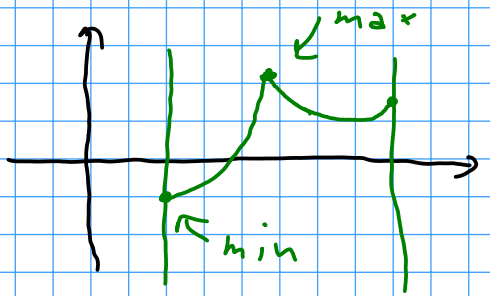
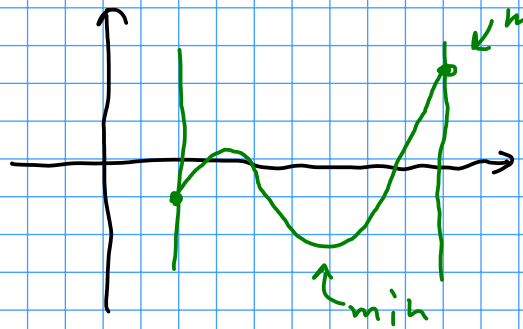
$= e^{\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{x-1}} = e^0 = 1$

$b = \lim_{x \rightarrow \infty} x e^{\frac{1}{x-1}} - ax = | \text{typ } \infty - \infty |$
 $= \lim_{x \rightarrow \infty} x (e^{\frac{1}{x-1}} - 1) = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{e^{\frac{1}{x-1}} - 1}{\frac{1}{x}}$

$$\lim_{x \rightarrow \infty} \frac{e^{\frac{1}{x-1}} \cdot \frac{-1}{x-1}}{-\frac{1}{x^2}} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{e^{\frac{1}{x-1}}}{x^2} \cdot \frac{x}{x^2 - (x+1)}$$

2S. v $\pm \infty$: $y = x + 1$

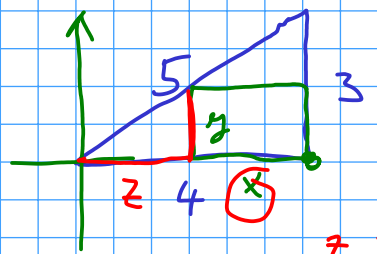
Optimalizace (globální extrém)

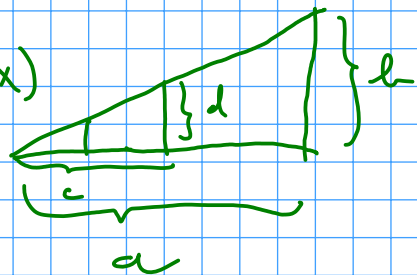
globální extrém se může nacházet v:

- stacionárním bodě
- bodě nespojitosti
- krajním bodě

• Vložte do trojúhelníku se stranami 3cm, 4cm, 5cm co největší obdelník (s co největším obsahem).

$$y = \frac{3}{4}(4-x)$$

$$\frac{a}{c} = \frac{c}{d}$$

$$x : y \rightarrow 4 : 3$$

$$\frac{4-x}{y} = \frac{4}{3} \Rightarrow y = \frac{3}{4}(4-x)$$

$$S = y \cdot x = \left(3 - \frac{3}{4}x\right)x = 3x - \frac{3}{4}x^2$$

$$x \in [0, 4]$$

$$S' = 3 - \frac{3}{2}x = 0 \quad \text{stac. b. : } x_0 = 2$$

$$S(0) = S(4) = 0$$

$$S(2) = 3 \rightarrow \max$$

$$x_0 = 2$$

$$y_0 = 3 - \frac{3}{4} \cdot 2 = \frac{3}{2}$$

$$\frac{y_0}{x_0} = \frac{\frac{3}{2}}{2} = \frac{3}{4}$$

celkový průběh fce (doplňování)

$$f(x) = \frac{x}{1+x^2}$$

$$f(x) \quad \begin{array}{c} - \quad 0 \quad + \\ \hline 0 \end{array}$$

$$f'(x) = \frac{1 \cdot (1+x^2) - x \cdot 2x}{(1+x^2)^2} = \frac{1-x^2}{(1+x^2)^2} > 0$$

$$f(x) \quad \begin{array}{c} \ominus \quad 0 \quad \oplus \quad 0 \quad \ominus \\ \hline -1 \quad 1 \\ \downarrow \quad \uparrow \\ \min \quad \max \end{array}$$

$$f''(x) = \frac{-2x \cdot (1+x^2) - (1-x^2) \cdot 2(1+x^2) \cdot 2x}{(1+x^2)^3} = \frac{-2x - 2x^3 - 4x + 4x^3}{(1+x^2)^3}$$

$$= \frac{2x^3 - 6x}{(1+x^2)^3} \stackrel{> 0}{<} 0 \Leftrightarrow 2x^3 - 6x \stackrel{> 0}{<} 0$$

$$2x(x^2 - 3) = 0$$

nulové body: $x = 0, -\sqrt{3}, \sqrt{3}$

$$f'' \quad \begin{array}{c} \ominus \quad 0 \quad \oplus \quad 0 \quad \ominus \quad 0 \quad \oplus \\ \hline -\sqrt{3} \quad 0 \quad \sqrt{3} \end{array}$$

konvexní: $(-\sqrt{3}, 0), (\sqrt{3}, \infty)$

konkávní: $(-\infty, -\sqrt{3}), (0, \sqrt{3})$

$$a = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x)}{x} = \frac{x}{1+x^2} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{1}{1+x^2} = 0$$

$$b = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{f(x) - a \cdot x}{x} = \lim_{x \rightarrow \infty} \frac{x}{1+x^2} = 0$$

$$y = 0 \quad \sim \quad \pm \infty$$

$$f \quad \frac{- \quad 0 \quad f}{0}$$

$$f' \quad \frac{- \quad + \quad -}{\searrow \quad \nearrow \quad \searrow}$$

$$f'' \quad \frac{- \quad + \quad - \quad +}{\wedge \quad -\sqrt{3} \cup 0 \quad \wedge \quad \sqrt{3} \cup}$$

